

Nergens is de solidariteit zo groot als in de Nederlandse gezondheidszorg

Posted on 18 november 2023 by Wim Groot

Ons zorgstelsel is gebouwd op marktwerking en solidariteit. Nederland heeft een van de meest solidaire zorgstelsels ter wereld. Ga maar na. Zieken en gezonden, ouderen en jongeren betalen in ons land dezelfde premie. Sterkere schouders, dragen zwaardere lasten in de zorg. Hogere inkomens dragen meer bij aan de zorgkosten dan lagere inkomens.

De helft van de zorgkosten wordt betaald uit de inkomensafhankelijke bijdrage die de werkgevers betalen. De andere helft komt uit de premie die we rechtstreeks aan de zorgverzekeraar betalen en het eigen risico. Deze nominale premie en het verwachte eigen risico wordt voor de lagere inkomens gecompenseerd door de inkomensafhankelijke zorgtoeslag, waardoor per saldo alle bijdragen aan de zorg inkomensafhankelijk zijn.

Patiënten betalen weinig zelf

Patiënten hoeven ook heel weinig zelf te betalen voor de zorg die ze gebruiken. In

ons land wordt 9% van de zorgkosten door gebruikers zelf direct uit eigen zak betaald, in Duitsland en België is dat respectievelijk 12% en 18%. Daarbij wordt voor de lagere inkomens het eigen risico ook nog eens gecompenseerd door de zorgtoeslag.

De bewering van politieke partijen als de SP en de PVV dat het eigen risico moet worden afgeschaft of, zoals PvdA-GroenLinks wil, worden verlaagd omdat het eigen risico zou leiden tot 'zorgmijden', moeten met een korreltje zout worden genomen. Er is geen enkel hard bewijs voor. In landen als Zwitserland, Spanje en Polen moeten zorggebruikers twintig tot dertig procent van de zorgkosten zelf betalen, terwijl het zorggebruik in die landen hoger is dan bij ons.

De grote mate van solidariteit komt ook tot uiting in de gelijke toegang tot zorg. Arm en rijk gaan in ons land naar dezelfde artsen en ziekenhuizen. Wij hebben niet zoals in Engeland een nationaal zorgfonds waarbij de gewone man naar overvolle en vaak verouderde ziekenhuizen gaat en de rijken in exclusieve privéklinieken worden behandeld. Minder dan een half procent van de Nederlanders zegt dat medische zorg slecht toegankelijk is vanwege lange reis- en wachttijden of door hoge eigen betalingen.

De zorg in Nederland is daarmee met die in Duitsland de meest toegankelijke van Europa. Het unieke van het Nederlandse zorgstelsel is dat een grote mate van solidariteit samengaat met marktwerking. Deze week bleek weer hoe goed het is dat er marktwerking is in de zorg. De grote zorgverzekeraars maakten deze week de zorgpremies voor volgend jaar bekend. Zij verhogen hun premies minder dan waar het kabinet mee rekening had gehouden.

Het kabinet voorspelde met Prinsjesdag dat de premies met gemiddeld €12 per maand omhoog zouden gaan, de werkelijke premiestijging volgend jaar is rond de €9. Dat de premiestijging lager uitvalt dan door het kabinet wordt voorspeld, is niet voor het eerst. De meeste jaren overschat het kabinet de premiestijging. De reden hiervoor: de concurrentie tussen de zorgverzekeraars. De marktwerking beperkt de premiestijging.

Zonder marktwerking hogere premies

Vorig jaar verhoogde CZ de premies minder dan de andere grote verzekeraars. Het gevolg was dat veel verzekerden overstapten naar CZ. Om verder verlies van

marktaandeel te voorkomen, verhogen concurrenten Menzis en VGZ de premies volgend jaar minder dan CZ.

De marktwerking dwingt zorgverzekeraars om scherp te onderhandelen met ziekenhuizen en andere zorgaanbieders over de tarieven en budgetten. Door scherp te onderhandelen vallen de premies €4 tot €7 per maand lager uit. De concurrentie dwingt zorgverzekeraars er ook toe om hun bedrijfskosten laag te houden. Slechts 5% van de premie wordt door zorgverzekeraars besteed aan administratiekosten.

Zonder marktwerking zou de zorgpremie volgend jaar stijgen met het door het kabinet berekende €12 per maand. Door de marktwerking stijgen de premies minder dan het kabinet verwachtte. Hierdoor wordt bijna een half miljard euro op zorguitgaven bespaard. Ik zou zeggen een hoeraatje voor de – vaak verguisde – marktwerking in de zorg. Hoera!

Het eigen risico is best solidair

Ondanks de hoge mate van solidariteit is het zorgstelsel volgens sommigen nog niet solidair genoeg. Als het niet perfect is, dan deugt het niet. Een eigen risico wordt gezien als een gebrek aan solidariteit. Door de SP wordt het eigen risico steevast geframed als een boete op ziek zijn en wordt gedaan alsof ziekte en zorggebruik mensen overkomt en ze daar geen enkele eigen verantwoordelijkheid voor dragen. Een andere oneffenheid in de solidariteit is het vrijwillig eigen risico. Zelf sommige zorgverzekeraars pleiten er sinds kort voor om het vrijwillig eigen risico te verbieden.

Een vrijwillig eigen risico van €500 levert een premiekorting op van ongeveer €20 per maand. In plaats van €147 betalen verzekerden met een maximaal eigen risico van €885 ongeveer €127 premie per maand. Als het vrijwillig eigen risico zou worden afgeschaft gaat de premie voor verzekerden met een maximaal eigen risico met €20 omhoog en de premie van verzekerden zonder vrijwillig eigen risico met €1.20 per maand omlaag.

Het zijn vooral jonge gezonde verzekerden die kiezen voor een vrijwillig eigen risico. Zijn zij niet solidair met verzekerden die veel zorgkosten maken en geen vrijwillig eigen risico nemen? Dat is maar hoe je het bekijkt.

Ja, door het vrijwillig eigen risico is de premie €1.20 per maand hoger. Maar jonge

gezonde mensen betalen elke maand €127 voor de zorgkosten die vooral door anderen worden gemaakt. De solidariteit van jonge gezonde mensen met zorggebruikers is veel groter dan de solidariteit van verzekerden zonder vrijwillig eigen risico met verzekerden die een maximaal eigen risico hebben. Je kan je afvragen hoe redelijk het is om aan jonge gezonde mensen die elke maand al een fors bedrag aan premie voor de zorgkosten voor anderen betalen, nog een extra bijdrage te vragen door het vrijwillig eigen risico af te schaffen.

Het draagvlak onder de bevolking voor een solidair zorgstelsel is groot. Het onderzoeksinstituut Nivel doet periodiek onderzoek naar de solidariteit in de zorg. Het Nivel constateert dat 78% van de Nederlanders bereid is te betalen voor zorgbehandelingen waar ze zelf (nog) geen gebruik maken. Deze bereidheid tot solidariteit is tussen 2013 en 2021 zelfs iets toegenomen. Echter, net zoals de marktwerking aan grenzen is gebonden, is ook de solidariteit in de zorg niet onbeperkt.

*Hoogleraar economie **Wim Groot** schrijft enkele keren per maand voor Wynia's Week.*

*De **donateurs vormen het fundament van Wynia's Week.** U maakt het mogelijk dat ons online magazine 104 keer per jaar verschijnt. Doneren kan op verschillende manieren, kijk **HIER**. **Alvast hartelijk dank!***